Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry

Lausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle / HE 101/2024 vp

Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen 101/2024 eduskunnalle laiksi rakentamislain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

RKL ry yhdessä RIA ry:n kanssa katsoo, että esitetyt korjaukset ja täydennykset rakentamislakiin ovat pääsääntöisesti myönteisiä ja varsinkin muutosesityksen tarjoama aikalisä mahdollistaa rakennusvalvontojen ja alan toimijoiden sopeutumisen uusiin vaatimuksiin. Alan muutostoiveet esimerkiksi ilmastoselvityksen ja materiaaliselosteen sekä päävastuullisen toteuttajan suhteen on kuultu ja huomioitu esityksessä.

RKL ja RIA esittävät kuitenkin **syvän huolensa suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyyden ja kelpoisuuden määrittelystä.** Täsmennykset kohtiin 82 § ja 86 §, pätevyyteen liittyvän koulutuksen on noudatettava rakennustyön suunnittelun tai johtotehtävän vaatimusluokkia, ovat tervetulleita mutta mahdollisesti vielä riittämättömiä varmistamaan, ettei alan vaatimustaso putoa.

1.

82 § Suunnittelutehtävän vaativuusluokat

Korjaussarjan esittämät muutokset rakentamislakiin:

Suunnittelijan koulutuksen on vastattava laajuudeltaan ja sisällöltään 1 ja 2 momentissa säädetyn suunnittelutehtävän vaativuusluokkaa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä suunnittelutehtävän vaativuusluokan määräytymisestä *sekä suunnittelutehtävässä edellytettävästä koulutuksesta*.

- RKL ry:n ja RIA ry:n kommentit:

Kannatamme esitettyjä 1. ja 2. momentin lisäyksiä. Nähdäksemme niiden muotoilu mahdollistaa erikoisalojen suunnittelijoiden pätevyysvaatimuksien määrittelyn.

2.

83 § Suunnittelijoiden kelpoisuusvaatimukset

Korjaussarjan esittämät muutokset rakentamislakiin:

Suunnittelijan on osoitettava pätevyytensä tavanomaiseen, vaativaan, erittäin vaativaan ja poikkeuksellisen vaativaan suunnittelutehtävään ympäristöministeriön valtuuttaman toimijan antamalla todistuksella.

- RKL ry:n ja RIA ry:n kommentit:

Pykälään olisi syytä lisätä vähintään kahden vuoden työkokemusvaatimus tavanomaisen luokan suunnittelutehtävään. Työkokemukseksi riittäisi myös avustavat tehtävät. Lakiin tarvitaan viittaus valtioneuvoston asetuksen kautta tarkennettaviin työkokemusvaatimuksiin. On myös syytä edellyttää, että osaamista on pidetty yllä, eikä viimeisin ammattikurssi ole 1970-luvulta.

3.

86 § Rakennustyön johtotehtävien vaativuusluokat

Korjaussarjan esittämät muutokset rakentamislakiin:

Rakennustyön vastaavan työnjohtajan ja erityisalan työnjohtajan koulutuksen on vastattava laajuudeltaan ja sisällöltään 1 ja 2 momentissa säädetyn rakennustyön johtotehtävän vaativuusluokkaa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä työnjohtotehtävän vaativuusluokan määräytymisestä *sekä rakennustyön johtotehtävässä edellytettävästä koulutuksesta*.

- RKL ry:n ja RIA ry:n kommentit:

Kannatamme esitettyjä 1. ja 2. momentin lisäyksiä. Nähdäksemme muotoilu *"sekä rakennustyön johtotehtävässä edellytettävästä koulutuksesta"* mahdollistaa työnjohtajien pätevyysvaatimuksien tarkemman määrittelyn asetuksessa. Edellytämme, että asetukseen voi viedä nyt **maininnan vaadittavasta täydennyskoulutuksesta** (vrt. FISEn nykyinen pätevöityskoulutus).

Lisäksi pykälään olisi syytä lisätä vähintään kahden vuoden työkokemusvaatimus tavanomaisen luokan työnjohtotehtävään. Työkokemukseksi riittäisi myös avustavat työnjohtotehtävät.

Tavanomaisessa luokassa vastaavaan työnjohtoon riittää jatkossa pelkkä ammattikorkeakoulun tutkintotodistus, joka antaisi **elinikäisen pätevyyden ilman päivänkään työkokemusta** tai täydennyskoulutusta. Yli puolet kaikista alkavista rakentamiskohteista kuuluu tavanomaiseen luokkaan (pien- ja rivitalot). Huomattavaa on, että nykyisen MRL:n mukaan vastaavalta työnjohtajalta tavanomaisessa luokassa edellytetään vähintään kaksi vuotta työkokemusta ja yhdestä kolmeen kohdetta, ja tämän lisäksi rakennusvalvonnat usein edellyttävät vielä lisäkoulutustakin.

Lakiin tarvitaan viittaus valtioneuvoston asetuksen kautta tarkennettaviin työkokemusvaatimuksiin sekä osaamisen ajanmukaisuuteen, kuten suunnittelijoidenkin kohdalla.

4.

Perusteluja

RKL ja RIA ovat aiemmissa yhteisissä lausunnoissaan toivoneet, ettei uuden rakentamislain myötä osaamisen taso alalla laske. Koko uuden rakentamislain tarkoitus oli parantaa laatua ja nostaa osaamisen rimaa. Jos asetuksissa ei vaadita samaa kuin mitä ala itse on 20 vuoden kehitystyön aikana FISE-tasolle määritellyt, on selvää, että **pätevyysrekisterissä tulee olemaan sellaisia ammattilaisia, joiden osaaminen ei ole riittävällä tasolla tehtävän vaativuuteen nähden.**

Ilman tarkennettuja vaatimuksia on riskinä, että vuoden 2025 alusta rakennusalalle muodostuu ns. kahden kerroksen väkeä: lakisääteisen pätevyyden saisi helpommalla – pelkällä tutkinnolla - kuin nykyisen FISE-pätevyyden (esimerkiksi vastaava työnjohtaja), joka puolestaan edellyttää täydennyskoulutusta ja hyväksyttävästi läpäistyä tenttiä.

Rakentamislain tarkoitus uhkaa vesittyä myös rakennusvalvonnan osalta: luvitusta haluttiin sujuvoittaa niin, ettei rakennusvalvonnan tarvitse tutkia kenenkään tutkintotodistuksia, vaan pätevyys olisi luotettavasti todennettavissa suoraan rekisteristä. Nyt riskinä on se, että rakennusvalvonta ei kelpoisuutta määritellessään voi edes selvittää tarkempaa tutkintosisältöä ja jatkokoulutusta, vaan joutuu tyytymään kelpoisuutta arvioidessaan hakijan kohdalla pätevyyden lakisääteiseen minimin täyttymiseen.

Alalle tilanne luo sekavuutta myös se, jos suunnittelijoiden ja työnjohtajien säänneltyjä ammatteja kohdellaan eri tarkkuudella. **Laadun parantamiseen haastettu toimiala on odottanut, että asetuksissa määritellään osaaminen vähintään samantasoisesti kuin alan nykyisessä vakiintuneessa FISE-itsesäätelymallissa, jota useimmat rakennusvalvonnat noudattavat.**

5.

Tulevan nk. pätevyysasetuksen muotoilusta

Asetuksen perustelumuistiossa todetaan, että pätevyysvaatimuksia ja koulutusta koskeva sääntely on keskeisin keino varmistaa rakentamisen suunnittelijoiden ja työnjohtajien asianmukainen osaamistaso. Ilman määriteltyjä tarkempia vaatimuksia tätä on vaikea toteuttaa.

Perustelumuistiossa lausutaan, että ehdotettu sääntely vaikuttaa myönteisesti alan osaajien osallistumiseen jatkuvaan ammatilliseen kehittämiseen. **Tässä muodossa eettinen kouluttautumisvastuu lankeaa yksilöille ja yksittäisille yrityksille, joilla on vaihtelevat resurssit**. Pätevöityskoulutukset maksavat useamman tuhannen euroa, ja jos käytännössä FISE-pätevyyttä vastaavaa osaamista ei enää lakisääteisissä vaadita, harva taantuman kourissa kärvistelevä pk-yritys sijoittaa vapaaehtoiseen pätevyyteen.

Alan osaamiselle ja laadun ylläpidolle olisi ehdottoman hyödyllistä, että asetuksessa mainittaisiin täydennyskoulutus nykyisen FISE-mallin mukaisesti (esim. betonityönjohtajan pätevöityskoulutus), jotta osaaminen vaativissa luokissa pysyisi korkealla tasolla, ja rakennusvalvonnat voisivat luottaa pätevyysrekisterin todistuksiin ilman lisäselvityksiä. Tämä on keskeinen osa rakentamisen ketjun laadunvarmistamista suunnittelupöydältä luovutukseen asti.

Jos työkokemusvaatimus jää kokonaan pois tavanomaisesta luokasta, on etenkin kertarakentajilla riskinä kirjo kokemattomuudesta johtuvia virheitä ja laatupuutteita, mikä puolestaan lisää kuluttajariitoja. Pätevyydelle tulee asettaa myös ajantasaisuusvaatimus, ja esimerkiksi päivityskoulutusta ehtona pätevyyden uusinnalle.

Kuten asetuksen perustelumuistiossa todetaan, suunnittelu- ja työnjohtoalat kuuluvat rakentamisen laadun, terveellisyyden ja turvallisuuden kannalta keskeisimpiin rakentamisen tehtäviin. Toivomme, että edellä mainittujen pykälien muotoilut mahdollistavat sen, että asetukseen voidaan viedä tiukemmat – eli vähintään nykykäytäntöä vastaavat - vaatimukset alan toimijoiden osaamiselle.

Helsingissä 15.10.2024

Maria-Elena Ehrnrooth, **toimitusjohtaja**

Rakennusmestarit ja -insinöörit AMK RKL ry

Kirsi Mettälä, **toimitusjohtaja**

Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIA ry